

Р. В. Слухенська,

Буковинський державний медичний університет,

м. Чернівці, Україна

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ

В умовах розвитку громадянського суспільства, реалізації нових ідей, формування й удосконалення системи ціннісних орієнтацій вектор медичної освіти чітко спрямовується на формування особистості лікаря нової формації – конкурентоспроможного висококваліфікованого фахівця з високим рівнем професійної культури й духовно-творчого потенціалу, готового до сумлінного виконання свого призначення і соціальних ролей.

Сьогодні проходять значні зміни в системі охорони здоров'я, пов'язані з реформуванням її, створенням трьох рівнів надання медичної допомоги населенню України. Реформування порядку організації медичного обслуговування потребує зміни підходів до підготовки майбутніх лікарів. Основна мета реформування сучасної медицини – це покращення стану здоров'я населення за рахунок удосконалення якості та доступності медичної допомоги і можливість надання кожному громадянину сучасної висококваліфікованої медичної допомоги – з одного боку та розширення можливостей для студентів у здобутті якісної медичної освіти світового рівня – з іншого.

Сьогодні потребують коректив окремі аспекти професійної підготовки майбутніх лікарів: мотивація певних категорій студентів і викладачів до самовдосконалення; забезпечення наявності університетських клінік; приведення умов навчання студентів-медиків до відповідності з вимогами часу; переорієнтація застарілих традиційних методів навчання на інноваційні

педагогічні технології; потребує підвищення рівень соціального захисту викладачів тощо.

У професійній підготовці фахівців (у тому числі – й майбутніх лікарів) слід акцентувати увагу на розширенні медичного кругозору, формуванні професійної свідомості майбутніх лікарів, на посиленні спрямованості на саморозвиток особистості студента, що сприяє його самореалізації і професійному самовиявленню.

Дослідженню проблеми професійно-творчого саморозвитку майбутніх фахівців присвятили свої праці В. Андреев, Д. Богоявленська, Г. Горченко, Н. Григор'єва, А. Деркач, В. Зазикін, І. Зайцева, П. Кравчук, Л. Лазарева, О. Лапицький, Є. Лукіна, О. Лук, Л. Макарова, Л. Мільто, В. Мухіна, О. Пехота, Я. Пономарьов, Ю. Фокін, В. Фрицюк, І. Ширшова та ін.

Психологічні аспекти саморозвитку і самоактуалізації особистості вивчали й аналізували Н. Бітянова, Л. Виготський, К. Гольдштейн, Т. Гринінг, С. Максименко, А. Маслоу, Б. Мастеров, Г. Олпорт, К. Роджерс, С. Рубінштейн, Є. Сьютіч, Є. Федотова та ін.

Як стверджує психолог Є. Климов, в людині ще з дитячого віку розвивається активність самовдосконалення, а під час навчання у вищому навчальному закладі вона повинна бути домінуючою, і роль вузу – дати можливість для реалізації цієї активності [1].

Спираючись на філософські концепції М. Бердяєва, В. Розанова, В. Соловйова, саморозвиток особистості можна визначати як вільне, творче самовираження. Під саморозвитком можна розуміти проектування самого себе, самотворення своєї цілісності у творчій діяльності (І. Ільїн, М. Хайдеггер), усвідомлення особистістю сенсу життя (Л. Коган, І. Кон, Є. Трубецький). Сучасна концепція навчання творчому саморозвитку насамперед спирається на нову парадигму, сутність якої полягає в тому, що пріоритетом навчання сьогодні є орієнтація на саморозвиток особистості студента.

Саморозвиток включає в себе самопізнання, творче самовизначення, самоврядування, самовдосконалення, самореалізацію. Творчий саморозвиток –

це процес безперервного самотворення і самовдосконалення творчих рис особистості, що допомагає особистості піднятися на вищий рівень і зуміти компетентно вирішувати життєво необхідні творчі завдання і проблеми.

На думку дослідника І. Раченка, кожен творчий працівник проходить такі стадії професійного саморозвитку:

- професійне становлення (своєрідний шлях «спроб і помилок», особистих пошуків у професійній діяльності);
- стихійне самовдосконалення (орієнтація творчої діяльності працівника на раніше здобуті базові знання, уміння та навички;
- планомірна раціоналізація особистісної творчої діяльності (планування особистістю свого творчого досвіду, несистемне використання власних новацій під час професійної діяльності);
- оптимізація процесу і результатів праці (не лише планується творча діяльність, а прогнозується її розвиток – на основі наукової організації праці) [2].

Особливу увагу слід приділяти розвитку духовно-творчого потенціалу, клінічного мислення майбутніх лікарів, що найефективніше реалізується у процесі практичних занять (під час клінічних розборів хворих, вирішення ситуативних завдань, в імпровізованому полі професійної діяльності тощо).

Без наполегливого самонавчання неможливий професійний розвиток лікаря-професіонала. Самонавчання студента-медика відбувається у формі навчально-професійної діяльності, коли активний пізнавальний інтерес до навчальної дисципліни поєднується з інтересом до майбутньої професії і процесу її освоєння. Мотивація не тільки спонукає студента до активності в пізнавальній діяльності, але й пронизує увесь процес підготовки фахівця, надає йому глибокої усвідомленості й цілеспрямованості.

Самонавчання – це концентрація пізнавальних, організаційних та регулятивних дій, що розуміється як спосіб придбання нових знань і соціальної орієнтації, як риса інтелектуального розвитку. Такий синтез, закріплений у вигляді понять, знань, практичних умінь, норм поведінки, переноситься на

будь-яку дію, що повинна забезпечувати розв'язок завдання в іншій, актуальній для особистості діяльності [3].

Ефективний саморозвиток особистості майбутнього лікаря нерозривно пов'язаний з духовністю і власне процесом творчості, що визначає творчу сутність саморозвитку. Сприяння самореалізації, самовиявленню, самоствердженню студентів є стимулом до підсилення їх віри у власні можливості й перспективи, що надзвичайно важливо для професійного становлення кожної особистості.

Отже, ефективність діяльності лікарів наразі визначається не лише їхньою фаховою компетентністю, а й готовністю майбутніх медичних працівників до професійної самореалізації. Саморозвиток майбутнього лікаря – це не спонтанна актуальність, а вмотивований творчий процес розкриття й розвитку реальних і потенційних здібностей, свідомої самоосвіти й самовиховання особистості.

Література:

1. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения / Е. А. Климов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1996. – 512 с.
2. Раченко И. П. НОТ учителя : Книга для учителя / И. П. Раченко. – 2-е изд. — М. : Просвещение, 1989. – 237 с., 134–175.
3. Трофимова Н. М., Еремина Е. И. Самообразование и творческое развитие личности будущего специалиста / Н. М. Трофимова, Е. И. Еремина. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.portalus.ru/modules/shkola/rus>.